

І. Єгоров, доктор економічних наук, професор, співробітник Інституту економіки та прогнозування НАН України:

«Про принципи та практику фінансування наукових досліджень і розробок у сучасному світі: коментар до виступу В. Пинзеніка

Нещодавно народний депутат України В. Пинзенік висловив свою думку¹ щодо нового варіанта Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність».

Пан Пинзенік, який не був причетний до його розробки, вирішив зробити це напередодні другого читання. Проект закону йому не сподобався. І головне, що не сподобалося – «архаїчна система фінансування», бо «бюджетне фінансування не ув'язано з результатом». На думку депутата, не варто виділяти кошти на утримання споруд, в яких знаходяться наукові установи, забезпечувати фінансування досліджень, які не мають швидкого комерційного ефекту, сплачувати підготовку аспірантів і т. і.

Звичайно, кожна людина має право на свої власні погляди щодо тієї чи іншої проблеми, але перед тим, як їх висловлювати, потрібно хоча б уважно почитати сам проект закону та розібратися у тому, як подібні проблеми вирішуються у розвинених країнах світу. Розглянемо деякі тези шановного народного депутата. В. Пинзеніку не подобається принцип розподілення грошей на проведення досліджень і розробок через головних розпорядників, серед яких державні академії наук, міністерства і т. і. У США, приміром, 23 розпорядника бюджетних коштів на науку, включаючи Адміністрацію долини річки Тенесі та інші досить «екзотичні» організації. І ніхто від того не потерпає.

Коли гроші Міністерства енергетики США розподіляються між державними лабораторіями, ті значною мірою самостійно вирішують, на які саме цілі їх витратити. Зазначимо, що фінансування такої «типової» лабораторії у багатьох випадках перевищує рівень фінансування з держбюджету всієї української науки. З іншого боку, можна погодитися, що є певна проблема в тому, що необхідно підвищити контроль над розподілом коштів в рамках того чи іншого відомства.

Саме тому у проекті Закону передбачено нові важелі у вигляді наглядових рад і комітетів, які мають бути незалежними від існуючих управлінських структур. Чомусь, коли пан Пинзенік був міністром фінансів і у своєму міністерстві мав найбільший відносний рівень фінансування наукових робіт на одного зайнятого дослідженнями (і це, зауважте, не в ядерній фізиці з її коштовним обладнанням!) подібні проблеми його не турбували.

Важливий момент: невірне трактування а іноді і відверте перекручення положень нового Закону не повинно бути аргументом у дискусії. Не «натяк», як

---

¹Пинзенік В. Про фінансування науки. – Режим доступу: http://blogs.lb.ua/viktor_pynzenyk/321179_pro_finansuvannya_nauki.html.

стверджує В. Пинзеник, а чітко прописаний курс на збільшення конкурсного фінансування є особливістю проекту Закону. Саме з цією метою пропонується створити спеціальний державний фонд, зробити його незалежним та істотно збільшити рівень фінансування у порівнянні із існуючим Державним фондом фундаментальних досліджень.

Ще два важливих зауваження, перше стосується академій наук, що мають підлеглі наукові установи. Такі академії або подібні їм організації існують у багатьох державах світу. У країнах Східної Європи, наприклад, в Угорщині та Чехії, їх діяльність регулюється відповідним законодавством. В рамках закону діють і наукові товариства (Фраунгофера та Планка) та наукові асоціації (Лейбніца) Німеччини, які мають у своєму складі десятки наукових інститутів, подібних до інститутів наших державних академій наук. Помічники народного депутата могли підготувати для В. Пинзеника відповідну інформацію про статус та роботу цих організацій заздалегідь, щоб він не звертався із подібним запитанням до користувачів інтернету.

Друге, можна погодитися із паном Пинзеником, що норма «щодо права кандидатів чи докторів наук мати додаткову житлову площу або кімнату в розмірі до 20 м² із оплатою цієї площі в одинарному розмірі» може бути вилучена з чинного проекту Закону. Держава вже давно взагалі практично не забезпечує їх житлом на відміну від чиновників високого рангу.

А взагалі, хотілося б відзначити, що підтримка вітчизняної науки навряд чи може виявитися настільки ж «прибутковою» справою, як, наприклад, для когось свого часу стало лобіювання інтересів іноземних тютюнових компаній, але колись потрібно подумати і про майбутнє країни...» *(Співробітник Інституту економіки та прогнозування НАН України доктор економічних наук І. Єгоров – про сучасні принципи фінансування наукових досліджень і розробок // Національна академія наук України (<http://g.ua/DUgQ>). – 2015. – 25.11).*